

PULA

# Náczyhegyi Tükör-Spiegel

XV. évfolyam

1. szám

Pula, 2004. július 31., szombat



*Pula, Náczyhegy 2004*

---

„Minden jó rendtartásnak feje és fundamentuma az isteni félelem és tisztesség...”

(A szőlőhegy 1817-ben írott törvénykönyvéből)

Helytörténeti folyóirat

Megjelenik minden évben július utolsó szombatján

Kiadja a Náczyhegyi Birtokosok Baráti Köre

Szerkesztőség vezető: REMÉNYI Antal

Felelős szerkesztő: NAGYPÁL Gábor

Szerkesztők: NAGYPÁL Szabolcs és NAGYPÁL Csanád

## Számvetés

Idén tizenhetedik alkalommal rendezzük meg az Ignác-napi náczihegyi ünnepséget. Bár kerek évfordulók alkalmával szokásos a múlttal számot vetni és a jövőbe előretekinteni, néhány gondolatot leírnék az ünnepség és a Náczihegy más közös dolgai ügyében.

Érte már olyan vád a települési önkormányzatot, hogy közömbös, netán ellenséges a szőlőhegyi birtokosokkal szemben. Remélem, ez csak az egyszemélyes önszerveződő civil szervezetek véleménye, és a többség érzi a jó szándékot a Náczihegy sorsával és jövőjével kapcsolatosan.

Már régóta szorgalmazzuk, hogy alakuljon meg végre nyilvántartott tagsággal és megválasztott vezetőséggel és képvisellel, a csak nevében létező Náczihegyi Birtokosok Baráti Köre. Ha ez megtörténik, sokkal hatékonyabb és tervezhetőbb lenne az együttműködés a hegy és a település között.

Könnyebb volna az ünnepség szervezése és lebonyolítása, lenne kivel egyeztetni a most készülő rendezési terv vonatkozó részeit, a csatornázás lehetőségét, a nem teljesen tiszta ingatlanhatárok ügyében teendőket és még sok más egyéb dolgot.

Mint már szokásos, néhány mondatban fölidézném az elmúlt időszakban történeteket. Idén már harmadik alkalommal veszünk részt a Művészetek Völgye fesztivál rendezvényeiben. Az elmúlt évi rendezvény szerintünk és az ide látogatók véleménye szerint is, jól sikerült.

Meg tudtuk őrizni a pulai fesztivál visszafogottabb jellegét, egy-két műsornál azonban nagyon sok látogatónk volt. Ezúton is köszönet mindenkinek, aki munkájával segítette a rendezvények sikeres lebonyolítását.

Megtartottuk a szokásos ünnepeinket, rendezvényeinket, így a karácsonyi műsort, az idősök napját és a falunapot. Az utóbbiról egy-két mondat: azt gondolom, az elmúlt három alkalommal bebizonyosodott, hogy sikerült élő falusi ünneppé tenni a május végi falunapot. Itt a május vége kapcsán el kell ismerni, hogy idén Pulán a május vége június elejére esett.

De talán nem olyan nagy gond ez, mivel mi saját magunknak adtuk ezen időpontot, és ez nagyon sok embernek nem volt alkalmas idén, ezért eltoltuk egy héttel. A résztvevők számából

és a hangulatból ítélve a nagy többségnek nem okozott problémát az egy hét csúszás.

Kivétel talán az az éjszakai brigád, aki a falu májusfáját a falunap előtti estén-éjszakán titokban kidöntötte. Sokat gondolkoztam azóta ezen, hogy minek tekintsem magamban ezt a dolgot, vagányságnak, viccnek, vagy valami másnak. A rendesen elrakott ékek, a szépen elpakolt fatörzs alapján azt gondolom, hogy rendes-gondos emberek tették ezt.

Csak nem értem, miért kell ezt titokban csinálni, miért nem vesznek részt a többiek örömeiben. Rejtély. Természetesen az említett májusfát korán reggel összedrótoztuk, földszítettük és ismét fölállítottuk, s a falunap délutánján sikeresen kidöntöttük. Legtöbben észre sem vették, hogy a májusfa egyszer már ki lett fűrészelve.

Ebben az évben több nagy jelentőségű dologba fogtunk, egyrészt a csatornázásba, másrészt a közel hetven milliós SAPARD pályázat beadásába. A csatornázás kissé nehezen indul be, mivel nem nyertünk minden pályázaton, ahol nyerni reméltünk.

Az idei pályázati kiírások sokkal később jelentek meg, mint a korábbi években, ezért halasztottuk a beruházás megkezdését, amíg lehetett (ugyanis megkezdett beruházásra pályázatot nem lehet már beadni).

Végül is július közepén úgy összeállt a csatornaberuházás anyagi fedezete, hogy megtörtént a munkaterület átadása. Ezzel elindult ténylegesen is a beruházás, de Pulán csak a Völgy-rendezvények után történik majd munkavégzés.

A náczihegyi tulajdonosok közül néhányan jelezték, hogy a szőlőhegyi ingatlanokat is rá lehetne kötni a csatornára. Különösen azért, mert a nagyvázsonyi szennyvíztisztító telepre nyomó vezeték az útban, a vízvezetékekkel párhuzamosan lesz elhelyezve. Ezzel kapcsolatban szükséges megjegyezni néhány dolgot:

A külterületi ingatlanok bekötésére semmilyen állami támogatást nem kaptunk; a nyomott vezetékre műszakilag házi átemelőkkel lehet bekötni az ingatlanokat; az utat a kivitelezőnek kötelessége a jelenlegi állapotba visszaállítani.

Természetesen a csatornázás mind a faluban, mind a hegyen sok kellemetlenséggel fog járni. Ezt a lehetőség szerint igyekszünk csökkenteni, de mindenkitől megértést és belátást kérünk.

A Dörögdi-medence másik hat településével együtt mi is pályáztunk az uniós SAPARD-forrásokra. Ebből a következőket szeretnénk megvalósítani: a Faluház tetőtérbeépítése és a nyílászárók cseréje, a Helytörténeti múzeum tetőzetének cseréje és a tűzoltószertárhoz egy kommunális blokk hozzáépítése.

A pályázathoz szükséges önrészt, körülbelül tizenhat és fél millió forintot egy befektetői csoport adná. Ők a pénzüket tizenkét év alatt a különböző rendezvények idején a település közterületeinek területhasználati díjaiból gondolják visszakapni.

Nem kis fejtörést okozott, hogy ebbe belemenjünk, vagy sem. Egyrészt ennyi pénzt fejlesztésre fordítani a falu nagyon sokáig (vagy talán soha) nem fog tudni, másrészt a tizenkét év nagyon hosszú idő.

Végül is beadtuk a pályázatot, mivel az gondoljuk, hogy a befektetők majd gondoskodnak olyan rendezvényekről, amelyeknél a területhasználati díjból visszajön a befektetett pénzük a várt hasznukkal együtt.

E rendezvények azonban más hasznot is hoznak a falunak, például munkalehetőséget és szobakiadási lehetőséget.

Mivel helyben sok más jövedelemszerzési lehetőség nincs, reméljük ha sikerül e dolog, a falunak haszna lesz belőle.

Természetesen a kezdeti ígérek, miszerint a pályázat nyeresre van ítélve, már változtak Rengetek pályázatot adtak be és a források korlátozottak.

Mikor e cikket írom, annyit tudunk, hogy a mi pályázatunkat hiánypótlásra szólították föl, azaz még van esély a nyeresre. Vigántpetend és Kapolcs pályázatát már véglegesen elutasították. Majd meglátjuk, mi lesz.

Néhány szó a terveinkről. A csatornázás megkezdése és jövő év első félévi befejezése után szeretnénk a Kovács-földeken és a házi kertek végén új lakótelkeket kialakítani.

Sajnos ennek az ütemét még megadni nem tudjuk, mivel a szükséges közművek kiépítése, a telkek kialakítása tízmillió forint fölötti kiadással fog járni.

Reméljük, hogy valamilyen módon össze fog jönni a pénz erre. Szeretnénk a Bárka

színházzal közösen egy Pajtaszínházat létrehozni, amely egyrészt a Völgy-rendezvények alatt lehetne jó helyszín, másrészt az év többi időszakában is lehetne színházi tábor és egyéb rendezvények helyszíne.

Ha ez megvalósulhatna, a kulturális értékén túl, ez is egyfajta jövedelemszerzési lehetőséget teremtene a falunak.

Erre a projektre is pályázni kívánunk, és keressük a reménybeli támogatókat is. A lehetséges helyszín, a régi vízműnél lévő focipálya is problémás, mert a Balatoni törvény tájképileg fokozottan védett övezetbe sorolta.

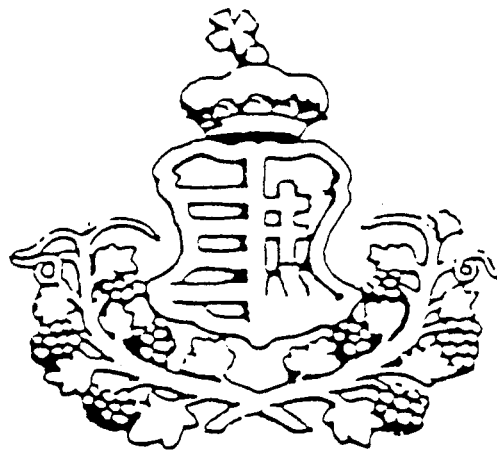
Ez nagyon jelentős építési és területhasználati megszorításokkal jár, keressük a megoldást e gond föloldására.

Megjelentünk a Németországban harmincezres példányszámban kiadott Veszprém megyei befektetési lehetőségeket kínáló kiadványban.

Itt elsősorban valamilyen nyugdíjas-otthon, idősek otthonát építeni és üzemeltetni kívánó befektetőket várnánk. Itt is, és általánosságban is a helyi foglalkoztatást szeretnénk ösztönözni, elősegíteni.

A hosszas, talán túl száraz beszámoló után visszatérve a szőlőhegy és a falu ünnepére, kívánom mindenkinek, hogy érezze magát nagyon jól az ünnepségen és egyáltalán Pulán. Jó szórakozást kívánok:

**KERTÉSZ Lajos polgármester**



# Címer és zászló

## Községünk jelképei

A legtöbbször pajzsformájú címer és a különféle nemesebb textiltől készített zászló évszázadok óta az egyes közösségek (család, egyesület, község, város, állam) megkülönböztetésére szolgáló színes jelkép.

Európa nyugati részén minden településnek régebb óta van saját jelvénye, címere és zászlaja. Az 1989–1990-es évekkel eljött rendszerváltás főleg politikai változásokkal hozott a korábbi negyven évhez képest gyökeres fordulatot.

Az emberek igyekeztek a maguk, meg kisebb és nagyobb közösségeik életét okosabb és emberibb célok felé fordítani. Az önkormányzatok létrejöttével főleg a kisebb települések jövőképe vált ígéretessé.

Községünk önkormányzata fennállásának hatodik évében határozta el a helyi öntudat erősítése érdekében is a jelképek, a címer és a zászló megalkotását. Ezt megelőzően az önkormányzati és polgármesteri levelezés fejlécén a mintegy kétszáz éves községi pecsétnyomó (bélyegző) másolata szerepelt.

E régi pecsétnyomón a XVIII., de a XIX. és a XX. századi falusi életet is alapvetően meghatározó eke két alkatrésze: az ekevas és a csoroszja szerepel, két írásjegy, a P (Pula) és az L (locus=helyiség) betűk kíséretében. E pecsétnyomó ovális alakú, és a peremén belül apró levélsor övezi a belső „képet”. Az ekerészek és a betűk között leveles gallyak egészítik ki az ábrát.

Hosszú töprengés után született a gondolat, hogy a községi címerbe a templomi szószerk magvetője kerüljön. E két évszázados dombormű a kétezer éves bibliai példabeszédek egyikének fő szereplője.

Pula múltjának ugyan sok-sok névtelen (s csak kevéssé ismert) hőse, dolgozó-szorgos polgára létezett, de a mindenkor emberi élet alapjait szolgáló kenyér megteremtője az ismeretlen hős, minden pulai őse és elődje, a szántó-vető földműves. Ő a mi címerünk fő alakja.

Címerünkben, mint minden ilyen jelképrendszerben szereplő elemek – az ember, a fa, a szántóföld –, stilizáltan, leegyszerűsítve jelennek meg.

A magvető bal kezével fogja a nyakába akasztott és a gabonaszemetet tartalmazó vetőabroszt, jó kétszáz évvel ezelőtti paraszti öltözékben. (Igaz viszont, hogy nagyon régi pulai szokásszerint a kenyérgabona vetését hajadonfőtt, kalap nélkül végezték.)

A fa az itteni környezetet, a megnyesett és újra zöldelő ága pedig a reménységet és a bizakodást jelképezi.

A új címer a régi pecsétnyomó formáját megtartva, ugyancsak tojásdad alakú, s a szélein a levélfüzér ismétlődik, az elismerés és jutalom koszorújaként.

Az ovális címerpajzs felett Mária-korona, oldalt pedig négy számjegy: 1, 7, 4, 6, ezek a falu újratelepítésének évére, 1746-ra utalnak. A címer alsó részén, enyhe ívben a község neve: PULA.

A másik jelkép, a zászló meghatározása és elfogadása is hosszabb vita eredménye volt. Három vízszintes, színes sáv mellett született döntés: a kék az égbolt, a falu és a környezetére jellemző friss levegő és a derű kifejezője; a fehér a tisztaság, becsületesség és erkölcsösség jelképe, magán- és közéletben egyaránt elvárhatóan; a zöld a települést övező-ölelő természet, a bizakodás és a remény színe.

Történelmi tényként említendő, hogy Zala megye, ahová 1950-ig Pula is tartozott, zászlójának színe a kék és a fehér, s mai megyénk, Veszprém megye színe pedig a zöld és a fehér. Így a múlt és a jelenre is utalnak lobogónk színei.

Községünk zászlójának közepét pedig címerünk díszíti. Címerünk ábrázolásaival az alkotást, a teremtő munkát és a békességet hirdeti.

Sarkallja a község lakóit és a településsel rokonszenvezőket az egyetértésre, az összefogásra és a közösségért végzett munkára. Becsüljük tehát és védjük jelképeinket.

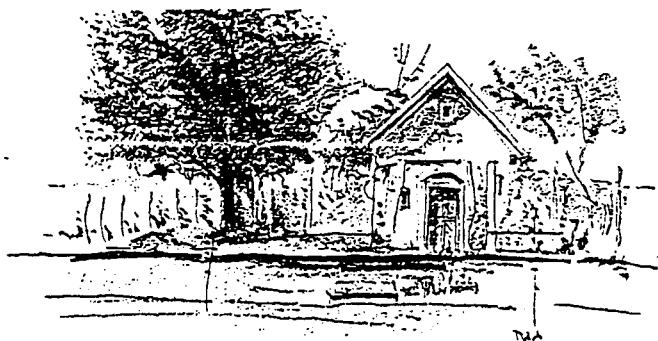
REMÉNYI Antal



# A Náczihegy Törvénykönyve

187 éve engedélyezték - a pulai jobbágyok kérése alapján - a Náczihegyen pincék építését.

Alljon itt emlékül az "1817-ik esztendőben augusztus 20-án tartatott Gazdasági öszveülés Jegyző Könyvének Kivonása".



*Az 1817<sup>ik</sup> Esztendőben Augustus 20<sup>án</sup> tartatott Gazdasági öszveülés Jegyző Könyvének Kivonása.*

*ad 19<sup>sz</sup> approbáltatik. 19.*

*Cata 8<sup>a</sup> 8<sup>bis</sup> 1817.*

*Bezerédi Ignátz m. k.*

*Ugy véli ezen öszveülés hogy ámbátor ugyan a szőlőhegy fel-adásról kiadott Contractusnak 9<sup>ik</sup> pontjában nyilván el vagon tiltva minden Gyunyhóknak, Péntzéknek, és czéneknek fel állítása; mivel mindazonáltal leg többnek a kik ott Szőlőt bírnak résszerént a' Faluban alkalmas helyek nintsen, a hová péntzét tsináltathatnának, és így veszendőben a Magos Uraságnak, kárával is a' Kamorában, Istálokban, czénekben kellene boraiikat tartani, résszerént pedig vonyós marháik nem lévén puttonyokba kellene a szőlőt haza hozni ki préselni, a' mi, mivel tsak ugyan a szőlők még is jól táruul vannak a' Falutul igen nehéz munka volna, s' eses időkben, a' mi öszel szüretkor gyakran szokott lenni, sikos, sáros utban el tsuzhatik, s' eldül a szőlővel, így el vész a bor is. Ugy véli ezen öszveülés, hogy meg lehetne nékik engedni, hogy egy Préházot, pinczét, kiki a szőleje lapjában a' közönséges út mellé, nem pedig a' Szöllő közepében a Helybéli Tisztnek jóvá hagyásával építhessen, s' ezen engedelem a' Contractusokra is irattatnék reá, a mi pedig a Gyümölcs fák ültetésére való engedelmet illeti, ez is el vagon tiltva a' Contractusnak 4<sup>ik</sup> - pontja alatt, s' ugy véli ezen öszve ütés, hogy c'mellet tavútt is maradjanak meg, s' egy átalában baratzk, és szilva fákon kívül, s' ezek is ritkán, és tsak kevés, más gyümölts fának ültetésére engedelem ne adasson.*

*Kiadta a' Prefektusi Hivatal*

## Tízéves a Nagyvázsonyi Ifjúsági Zenekar

*Pula község zenekedvelő közönsége nevében sok szeretettel köszöntjük a náczihegyi ünnep állandó résztvevőjét, a tízéves Nagyvázsonyi Ifjúsági Zenekart.*

*Köszöntjük a zenekar mai és korábbi tagjainak áldozatos munkáját. Sikeres műsorokkal minden alkalommal növelték ünnepünk fényét.*

*Idén áprilisban a zenekar a Magyarok Világszövetsége Nagyvázsonyba látogató elnökétől, PATRUBÁNY Miklóstól egy történelmi Rákóczi-zászlót kapott ajándékba a tízéves évforduló alkalmából.*

*Külön köszöntjük BÓNÁ CZ János karnagy urat, akinek zenei tudása és lelkesedése meghatározó a zenekar életében.*

*Kívánunk áldozatos munkájához jó egészséget, és vezetésével a zenekar minden tagjának sok sikert a további működés során. Az alábbiakban a karnagy úr visszaemlékezését közöljük.*

Nagyvázsonyban 1991. október 1-től van zeneoktatás, ami huszonkét gyermekkel kezdődött el. Az iskola saját költségvetéséből vásárolt négy trombitát. A gyerekek már ez évben bemutatkoztak a karácsonyi ünnepélyen.

Az 1992/1993-as tanévben két új hangszerral gyarapodott az iskola, még mindig a saját költségvetése terhére. Ugyanebben az évben négy vadászkürtöt kaptunk a József Attila Kulturális Alapítványtól, ami nagyban elősegítette a rézfúvós tanszak fejlődését.

1994 januárjában iskolánk megkapta a korábban főslozolt veszprémi Erkel Fúvószenekar teljes hangszerállományát tartós használatra. A hangszerek túlnyomó része „lefúj”, régi volt, de így is nagy lépést jelentett a zenekar alapítása felé.

1994. január 1-től fafúvó tanár alkalmazására került sor. Ezzel megkezdte működését a fafúvós tanszak is nyolc klarinétossal, egy fuvolással és egy ütőssel. 1994. augusztus 25–31 között rendeztük meg zenekaralapító táborunkat Városlődön.

A táborozás megvalósításában nagy részt vállalt a Vázsonyi Kürt Alapítvány, amelyet az iskola alapításakor az akkori igazgatója hozott létre, anyagi háttérét pedig a zenét tanuló gyerekek szülői támogatása biztosította.

A frissen alakult zenekar első bemutatkozása szeptemberben volt az iskolai

évnyitón, ahol a Himnuszt és néhány, a táborban tanult művet játszottunk el. Első önálló bemutatkozásunk 1995. február 4-én volt, szűkebb pátriánk előtt. Közreműködött a balatonfüredi Ifjúsági Zenekar.

Az azóta eltelt időben számtalan szereplésünk volt; a legváltozatosabb műfajokban és alkalmakon játszottunk saját településünkön és távolabbi városokban is.

Játszottunk például az Ifjúsági Zenekarok Találkozóján, Balatonfüreden; az első dunántúli majorette-táncversenyen; a Nemzetiségi Együttesek Találkozóján, Mányon; a Kinizsi Napokon, Nagyvázsonyban; a berettyóújfalui Ifjúsági Zenekar jubileumán; az újmisen a nagyvázsonyi Szent Ilona-templomban; a Náczihegyi Ünnepen, Pulán; valamint a Művészetek Völgyében, Kapolcson.

Zenekarunk az eltelt évek során jelentős szakmai fejlődésen ment keresztül, s így községünk és környéke életében fontos szerepet játszik. Ma már elképzelhetetlen bármilyen közösségi ünnepély a zenekar nélkül.

Már hagyománnyá vált minden év farsangi időszakában az önálló estünk, amelyre a zenekar is és az érdeklődők is nagyon készülnek. A szakmai színvonal emelését, illetve szinten tartását a máig is nyaranta megrendezett szakmai táborok biztosítják.

A zenekar tagjai mindig nagy lelkesedéssel vesznek részt ezeken a fontos szakmai képzéseken. Tagjaink, ahogy az amatőr együtteseknél az lenni szokott, folyamatosan cserélődtek. Az együttes szakmai színvonalának emelése, illetve szinten tartása így azóta is napi küzdelmekkel jár.

E folyamatos változással járó nehézségek ellenére örömet és erőforrást jelent számomra, mint szakmai vezető számára az, hogy két tanítványomnak is példát jelentett az itt folyó munka, és a zenei pályát választották élethivatásul.

Az egyik volt tanítványunk az idén érettségizett a veszprémi Zeneművészeti Szakközépiskolában, s jövőre felsőfokú tanulmányokra készül. A másik volt tanítványunk idén júniusban nyert fölvételt a bécsi zeneakadémiára, ami azért figyelemreméltó, mert a világ első három művészeti egyeteme között tartják számon az osztrák főváros ezen intézetét.

Akik nem választják hivatásnak ezt a pályát, azok a zeneiskolától, az együtt muzsikálás örömét, s a zene embert formáló erejét kapják.

Meg kell emlékeznünk ehelyt ama családokról, akik hisznek a főt említett értékekben, és gyermekeiket járatták a nagyvázsonyi zeneiskolába, s akik zenekarunk tagjaiként máig is közénk járnak.

Így Puláról a Dömötör-, a Szenger- és a Molnár-család. Ugyancsak e családok támogatták a Vázsonyi Kürt Alapítványt. Ezúton is köszönet illeti Őket érte. Ez az esztendő módot ad arra, hogy egy pillanatra megálljunk és egy kis számot vessünk eddigi történetünkkel.

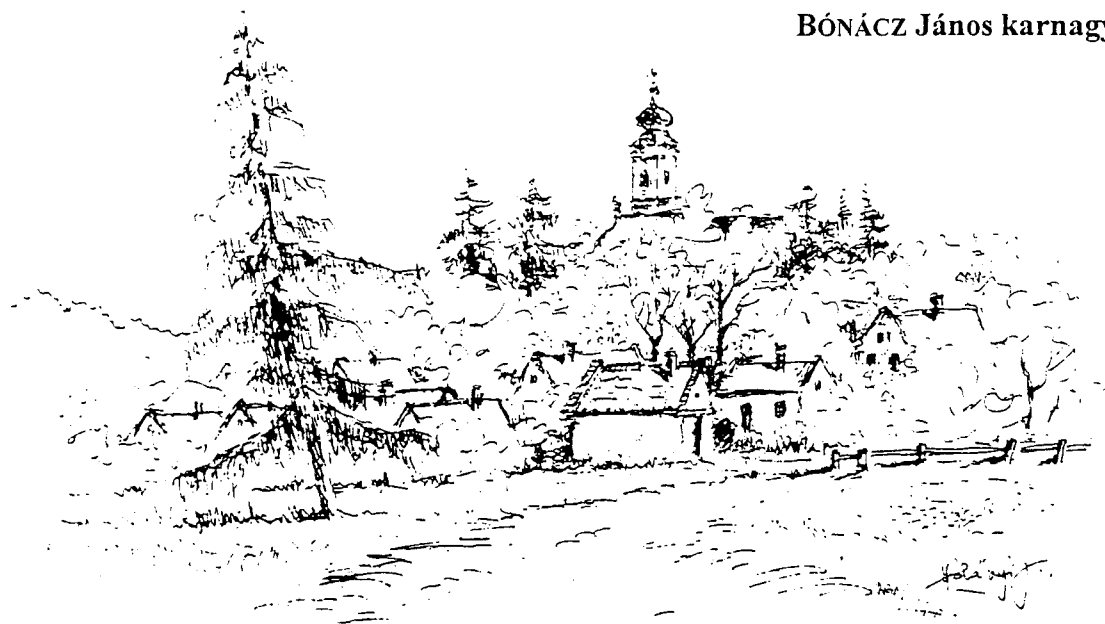
Az idén ugyanis tíz éves a Nagyvázsonyi Ifjúsági Zenekar. Ősszel tervezzük megünnepelni

ezen évfordulót, volt zenekari tagjainkkal, egykori és jelenlegi támogatóinkkal, s mindazokkal, akik szeretik játékunkat hallgatni és rokonszenveznek mindazzal, amit munkánk és tevékenységünk jelent.

Pula és annak vezetői, különösen REMÉNYI Antal a kezdetektől fogva támogatták és bátorították a zenekart. Tóni bácsi a Veszprémből kapott hangszerek „megszerzésében” is segédkezett, mint a megyei közgyűlés korelnöke.

Zeneiskolásaink első szereplése is ide kötődik: a pulai temetőkápolna szentelése és még előbb a Szent Flórián-kápolna följújítása kapcsán. Így tehát a zenekar részére a pulaiak náczihegyi ünnepén szereplés fontos és szívet melengető kötelesség.

**BÓNÁCZ János karnagy-tanár**



## A pulai négyesbanda

A Náczihegyi Tükör-Spiegel 1999. évi számában már közöltük a híres pulai négyesbanda képét, amelyen azonban a zenekar negyedik tagja nem volt látható.

Időközben dr. BOROSS Marietta néprajzkutató, muzeológus jóvoltából hozzájutottunk egy olyan képhez, amelyen a zenekar minden tagja szerepel.

Ők: id. JÁGER István (kisbögő), JÁGER János (cimbalom), SZAUER János (harmonika) és ifj. JÁGER István (klarinét).

Igenám, de ezen a képen egy ötödik, jóval fiatalabb "muzsikus" is fölfedezhető. Vajon ki ismeri fel őt?



# Pula belterületi telkei és azok kialakulása

(Részletek a *Telek, udvar, ház Pula községben* című hosszabb tanulmányból)

Pula község határa és annak közvetlen környéke a régészeti lelőhelyek bizonyossága szerint az emberiség kialakulásának kezdete óta lakott. A rómaiak jelenlétére a falutól délkeletre a Táladi-völgyben találunk igazolást, pénzérmék, cserép- és téglatöredékek, falmaradványok formájában.

A középkorban a mai község határában két község létezett: Tálad és Pula. E török idők előtti falvak települési helyét és templomaik nyomát pontosan ismerjük. Táladot 1171-ben, Pulát 1323-ban említik először oklevélben.

Tálad 1548-ban, Pula 1557-ben már pusztá, azaz lakatlan. Pula 1745–1746-ban települt újra, Tálad határát pedig Pulához csatolták. A telepítési szerződés 1745-ben készült, másolata a Zala Megyei Levéltárban van.

„... Méltóságos Generalis Galanthay Groff Eszterházy Ferencz ... Devecseri Dominiumának Tisztartója ...” POÓR János ... adta tudtul ... „kik Nemes Szala VMegyében lévő Pula és Tálad nevű Titulált eö Excellentiája Pusztáit meg szállani kívánnyák ...”, azt megtehetik a megírt „contractus” szerint.

A szerződés második pontja: „A megnevezett két Pusztában a mennyi Szántó föld, rét találtatik mind azokat egyenlőképpen házak számára való osztál szerént fogják birhatni.”

A szerződés harmadik pontja: „Melly meg irt földért kötelezik magokat arra, az kimutatott ház heleben jo és heles házakat fognak építeni.”

A „kimutatott” házhelyek a mai Fő utca két oldalán jelöltettek ki. E hely egyébként nyugati és déli irányban enyhén lejtős domboldal. A mostani utca helyén régóta vezetett út. Már a rómaiak idején is, hiszen valamilyen útvonalnak biztosítani kellett az összeköttetést a Séd (Vázsonyi-séd, Eger-séd, Kinder-patak, Eger-patak) völgyében fekvő településeknek.

A villatelepülések és -telepek egész sorát találjuk a patak mentén Nagyvázsony, Pula, Vigántpetend, Taliándörögd és Kapolcs községek határában a Régészeti Topográfia szerint. A római út nyomát is meglelték, mégpedig Kapolcs határában. A honfoglalás után létesült falvak ugyancsak ezen az úton közlekedtek, de erre haladt az „átmenőforgalom” is.

A belső, vagyis a településen belüli jobbágytelkek a nagyjából kelet-nyugati irányú Fő utcára merőlegesek. Közvetlenül az újratelepítés

utáni évekből nincs írásos (irattári) anyag. Az 1767. évi úrbéri rendelet utáni évből viszont van írásos anyag a faluról: a „Nagy Mlgu Eszterházy Károly Egri Püspök eö Excellentiája Pulai Helséghnek Consriptioja.”

Ez már némi útmutatással szolgál. Ebben a „Jobbágy helynek Belső és Külső Mivolta” adatai szerepelnek. Ennek alapján tizenkét egésztelkes és tizenhat féltelkes jobbágy élt a faluban, ez húsz egész teleknek felel meg.

Az 1768. évi összeírás még más adatokat is tartalmaz, a jobbágyok nevének feltüntetésével a különféle szolgáltatásokat. A jobbágytelkek száma eredetileg tehát húsz telek.

E húsz telek kijelölésének pontos időpontját (még) nem ismerjük. Minden valószínűség szerint még az 1745-ös, de legkésőbb az 1746-os évben mindenképpen „kimérték” a húsz telket.

A nagyvázsonyi (római katolikus) anyakönyvekben 1745-től vannak Pulára vonatkozó német nevek. Ez azt jelent, hogy lakták is a falut. Márpedig a szerződés harmadik pontjában említett „hles házak” építésének a belső fundus megléte volt a föltétele.

E húsz jobbágytelek a mai Fő utcában, a mostani számozás szerint a Fő utca felső során (vagyis az északra eső oldalon) a 10. házzal kezdődött és a 30. házzal végződött; az alsó soron (az utca déli oldalán) a 68. házzal kezdődött és a 89. házzal ért véget.

A jobbágytelkek a későbbiek során osztódtak, vagyis feleződtek, s így alakult ki a ma is megkülönböztethető negyven porta. Az 1793-as adóösszeírásban már negyven fél jobbágytelek szerepel.

E szám fennállott 1848–1849-ig, a jobbágyfölszabadítás tényleges megtörténteig. Az 1858-as térképen is ezt rögzítették. A telkek méretével kapcsolatban még korábbi évre kell visszatérnünk.

ESZTERHÁZY Ferenc 1735-ben (tehát a betelepítés előtt húsz évvel) fölmérette uradalmát, ennek anyaga hat kötetben ma is föllelhető. „Egy telekhez 60 pozsonyi mérős szántóföld, 12 kaszás rét, valamint a belsőség” (házhely és kert) tartozott.

Egy pozsonyi mérő szántóra 528, egy kaszás rétre 1584 ölet, a házra és kertre 14 öl széles és 71 öl 2 láb hosszú telket számítottak.



Ennek alapján mai mértékegységgel egy telék területe kerekítve 3600 m<sup>2</sup>.

Pulán a volt jobbágy belterületi fundusok átlagmérete az 1960-as években végzett fölmérés szerint, fél jobbágytelkekkel számolva: 2918 m<sup>2</sup>. A kép azonban eléggé tarka. Az utca két oldalán mutatkozik eltérés.

A Felső-soron lévő porták nagyobbak az Alsó-soron lévőknél. Ennek oka az lehet, hogy nem akarván eltérni a meglevő út nyomvonalától, az alsósori telkek alsó végén határt szabott az Eger-séd. Míg az Alsó-soron a telkek átlagos nagysága 2232 m<sup>2</sup>, addig a Felső-soron ez: 3603 m<sup>2</sup>.

Ezen belül az egyes telkek egymástól eltérő méretére nincs magyarázat. Talán azt lehetne fölhozni, hogy az eredeti kijelölésnél követtek el nem szándékos tévedéseket. Arra is kell gondolnunk, hogy a XVIII. század közepén milyen volt a „geometria” műszerkészlete.

Az sem zárható ki, hogy voltak „éhesebb” szomszédok, s e szerzési vágy, meg a tényleges tett, az évenkénti fél barázda bizony 200–250 év alatt jelentős eltérést eredményezett.

Minden valószínűség szerint csak a XIX–XX. század fordulójától osztották tovább a telkeket, s nemcsak a belső fundusokat, hanem külső telkeket is. A XX. század elejétől van adat a

valamikori fél jobbágytelkek további felezésére, a fertályok, negyedtelkek létrejöttére.

Külön említést érdemel, hogy a 79. és 80. számú házak közös udvarban voltak, s mindkét ház tovább osztott volt. így eme udvarban négy fertályhelyes gazda lakott a családjával.

A falu zsellérelkeinek is megvan a maguk története. Az 1745. évi telepítési szerződésben olvasható (11. pont): „Ha pedig valamely Szegény Szerü emberek zsellér képen kívánnának közükbe menni ... szolgálatért meg fognak maradhatni”. A zsellérek száma a XVIII. század végén 29 és 34 között mozgott.

Az évszám nélküli, az 1700-as évek végén készült térképen hatvanegy épület látható. (Nincs sorszama a „Capolna”-ként jelzett Szent Flórián-kápolnának.) Ha ebből levonjuk az uradalomhoz tartozó, illetve közösségi épületeket, valamint az e térképen jelzett huszonnégy jobbágytelket, akkor ezek után marad harminc zsellérház.

Ezek elhelyezkedése: az alsó faluvégén tíz; a Fő utca további részén (a templommal szembeni részen) nyolc; a Kis utcában tizenkét ház. Vagyis a jobbágyporták mellett és a Kis utcában építették föl házaikat a zsellérek. A későbbiekben a zsellérek által lakott házak, fundusok is feleződtek, osztódtak.

REMÉNYI Antal

## Lélekszámban is erősödik Pula

A nyolcvanas évek elejére a központi irányítással működő települések sorsa megpecsételődött hazánkban. Nemcsak a tanyavilág került végveszélybe, hanem a kisközségek is.

Ahogy a középkorosztályhoz tartozó pulaiak emlékeznek – például a Kabhegy utca építői és mai lakosai –, a megyeszékhely közigazgatása mindent megtett, hogy *Pulán ne épüljön új házsor*.

Más településen még ingyen is följajnlottak házhelyeket, ha nem az elnéptelenedésre ítélt faluban akartak építkezni.

A fiatalok jól döntöttek, pedig akkor már csak 208 lakosa volt Pulának, és a demográfusok és szociológusok úgy látták, hogy 2010-re száz lakosú lesz községünk és nemcsak az iskola, a tanács, a szövetkezet és minden munkát adó hely költözik el innen, hanem a bolt és a vendéglő sem lehet már gazdaságos.

Öröm számunkra, hogy a fiatal családok megtelepedési kedve és alakuló lehetőségei lassan ugyan, de erősítik Pulát.

Ehhez járul, hogy számos öreg ház is megújult a tulajdonosváltás után, és a nagyvárosok zajától menekülő hazaiak és külföldiek – valamint a nyugdíjasok – lélekszámban is erősítik Pulát.

A január elsejei állapotnak megfelelően ma a körjegyzőség területén élők száma a következő:

Barnag	131
Mencshely	275
Nagyvázsony	1853
Pula	228
Vöröstó	97

A változások azt jelzik, hogy községünk lélekszáma egészségesen növekszik és az idén születettekkel együtt remélhetőleg jövő januárra még emelkedni is fog.

NÁDOR István

## A pulai templombelső

A templombelső egyhajós, két boltszakaszos, ESZTERHÁZY Károly és PAULY Mihály, vagyis a kegyúr és az építész közötti együttműködés építőtevékenységének egy jól sikerült példánya. Belső térkompozíciója – akárcsak a templomsorozat többi egyede – az ugodai templomból származtatható.

A jó arányú teret konkáv ívvel képzett, szépen profilozott fejezetekkel koronázott, testes falpillérek osztják, illetve zárják, a sarkokban ikerállásban. Ezekre hossz- és keresztirányban széles hevederívek támaszkodnak, és a közéjük feszülő csehüvegboltozatok fedik a hajót.

Mindkét hosszoldalán két-két, magasra helyezett – ablaknyílás található újabb vasablakokkal. Záródásuk a copf stílus késői szakaszára jellemzően vízszintesre lapult. Szentélyét diadalív választja el a hajótól és egy lépcső emeli annak szintje fölé.

A szentély keskenyebb a hajónál, és ugyancsak konkáv ívvel simul az egyenes végfalhoz. Csehboltozat fedi. Az innen nyíló sekrestye igen lapos fiókos dongaboltozattal fedett. Figyelemre méltó a kötökös, eredeti copf stílusú váztaábrázatos, felezett osztású, míves átjáró ajtó, és mellette az ugyanolyan kötökben ülő ablak, bár annak szárnyai már újabbak.

A széles, lapos hevederívre ülő karzatot a diadalívhez hasonló kórusív választja el a hajótól, de tömör falazott mellvédje többszörösen tört ívvel hatol be a hajóterbe, mintegy hangsúlyozva a terek együttélését.

Egyszerű, de finom rátétdíszek könnyítik a mellvédfal súlyos látványát. Alatta keskeny-hosszú előtér a bejárattal. Kétoldalt egy-egy kötökös tölgyfaajtó, de egyszerűbbek a sekrestyeajtónál. Egyik mögött a karzathoz, onnét tovább a padlásra vezető tölgyfa csigalépcső indul, a másik egy kis kápolnafülkébe nyílik.

Vöröses szürke mészke lapburkolat borítja a templompadlót. Lapjait nyilván átfordították, így a sokat koptatott felső rész alulra került, most pedig a kőfaragó jelzéseket is mutató alsó részt láthatjuk. A padosorok alatt téglaburkolat van.

A főoltár elképzelésében, melyet gróf ESZTERHÁZY Károly adott meg, Csót, Béb, Vanyola, Pápanyögér főoltáraival fedezhetünk föl rokonságot. Az elképzelés túlélte a nagy mecénást, hiszen oltárunk már halála után épült.

A főntieknél a szentélyfalra fölhordott illuzórikus falfestés pótolja (illetve pótolta) az

oltárépítmény látványát, amelyet itt hiányolhatunk. Bizonyíték hiányában csak föltételezhetjük, hogy talán itt is volt.

Ugyanígy csak föltételezésekre vagyunk utalva tervezőjét illetően is. A leveleskönyvekből ismert, hogy GÖTT Antal kapott megbízást oltártervre, másrészt tudott, hogy a Mater-Petend oltárát PAULY Mihály tervezte, több más uradalombéli oltárral együtt.

A főoltár falazott koporsó, stípesen fa oltárlap, azon nagy méretű tabernákulum. De nem az ősi templomból áthozott, melyet az 1816. évi visitatio még itt talált, hanem egy újabb, ezt az 1846. évi jegyzőkönyv említi először.

Ez már a klasszicizmus stílusjegyeit viseli, és architektikus elemekből épült. A jón fejezetű kis oszlopocskák lendületes ívű, megszakított, tagozott párkányzatot hordanak, a csigákon pedig egy-egy gyertyát tartó angyal üldögélt – még nem is olyan régen.

Ajtaja előtt korpusz. Oltárépítmény valójában nincs, retabulumát a tabernákulum túlnyúló szárnyai helyettesítik, végein egy-egy adoráló festett-faragott angyallal. Fölötte a falon Borromei Szent Károly képe függ.

Ez SCHWEIGHARDT Tóbiás kissé fáradt tónusú műve, mértéktartóan ékes copf keretben. Az oltárlapon három-három aranyozott fa gyertyatartó, romantikába hajló stílusjegyekkel. Az oltár mögött a lizériákhoz támasztott két-két körmeneti céhlámpa.

Mellékoltára a leckeoldalon, a diadalív hajlatában áll. Az 1890-es években épült. Igénytelen festett fa aljon klasszicista fa tabernákulum, naiv (át-)festéssel, két-két romantikus fém gyertyatartó, háttérbe szorítva. Fölötte csillagkoszorús Mária oltárkép, MÁTIS József műve 1934-ből.

Szószéke a mértéktartó copf fafaragó mesterség szép példánya. Azonos elképzelésterv (talán PAULY Mihály, vagy GÖTT Antal terve) alapján helyi mesterek valószínűleg sorozatban készített műve, Béb, Bakonyszentiván, Petend szószékeihez hasonlóan.

A szószék a diadalív bal oldalán függ a lizénák hajlatában. Négyszögletes alaprajzú, mellvédjén szép fafaragás: a magvető. Az oldalsó lapokon szerényebb leveles díszítés, karélyos alja tobozban végződik. Stílusazonos hangvetőjén fölül a törvénytáblák, alul a Szentlélek jelenlétét idéző galamb – volt...

A tökéletes kőfaragótechnikával készült vörösmárvány alapzatú keresztelőmedence az uradalomnak dolgozó ADAMI kőfaragó műhely ismert terméke, szinte azonos a Gyömöre, Pápakovácsi, Bakonyszücs templomokéval.

Kőanyaga valószínűleg az ADAMI által nyitott (bakony-)szücsi bányából származik. Alapzata a stilizált tudás fája a föltekeredő kigyóval, rajta azstalosmunkájú szekrény a keresztelőtállal, csúcsán a kötelező kis faszobor: Jézus keresztelése.

A copf, szinte rideg egyszerűséggel faragott, tölgy-, illetve fenyőfából készült padok a pápanyögéri hasonmásai. A míves neobarokk gyóntatószék azonban már korunk terméke, 1942-ben készült. A karélyos vörösmárvány szenteltvíztartók föltehetően szintén ADAMI műhelyéből valók.

A hajó négy falmezőjében egy-egy nagyméretű faszobor áll. A Jézus-szobor A. FOGL innsbrucki műhelyéből 1914-ben került ide, a Csillagkoszorús Mária-szobor ugyanakkor, a Szent József- és Szent Antal-szobrot 1908-ban ajándékozták a hívők.

Néhány képről kell még szólni: A szószék mellett nagyméretű kép függ, Mária Rózsafüzér királynője. Sváb népi ihletésű naiv festő munkája 1936-ból. Mária a kis Jézussal holdsarlón, körülötte tizenöt medaillonban örömei és fájdalmai, egyszerű, szép keretben. A festmény mindenféleképpen nagyobb teret kíván.

A szentély falán a XVIII-XIX. század fordulójáról való Szentháromság-olajkép, egy kismesteri munka, mely restaurálásra szorul.

A karzat előtti lizériapár egyik oldalán naiv Piéta-olajkép 1885-ből, J. GYIVIS Veszprém szignóval. A másik oldalon Mária a kis Jézussal, XX. századi modern kép.

Szent Vendel XVIII. századi olajképe középszerű munka, bizonyára a régi templom oltárképe volt. Érdemes lenne restaurálni.

PORPÁCZY György Gergely premontrei kanonok, petendi plébános leírásában egy 1838

keltezésű Mettercia-képet is említ, sorsát nem ismerjük. A templom oldalfalán szép keretezésű stációsorozat van a XIX. század végéről.

A templombelső színeiről, festéséről nem sokat tudunk. A jelenlegi egészen új, 1996. évi és nem hagyománykövető. Nincs adatunk, hogy valaha is lett volna figurális falfestés, de ornamentikus festésre a régiak még emlékeznek.

A szentélyfalról környékbeli analógiák alapján okkal föltételezhető, hogy illuzórikus festés díszítette. Az 1960-as években a boltozott mennyezet sötétkék volt, esetleg a szokásos csillagokkal, oldalfala pedig zöld volt, melyből a lizénákat sárga színnel emelték ki, mely állítólag sváb ízlés.

1882-ben az írárok szerint festés és aranyozás volt, nem tudjuk, vajon ez utóbbi az architektikus elemekre, vagy egyes dísz tárgyra vonatkozik, valószínűleg azonban inkább az utóbbira. Különös, hogy a mennyezet festésére csak 1887-ben került sor.

A sekrestyében copf stílusú sekrestyeszekrény és intarziás hitközségi láda áll a következő fölirattal: „Pulaer kirchen Truchen verfertigt in Jahre 1878.” (A láda jelenleg a falumúzeumban található.)

A karzaton kis orgona, korai klasszicista sípházzal, egyszerű jelzetlen játszóasztallal, talán 1830-ból. Akkor vettek állítólag új hangszert, melyet az 1846 évi jegyzőkönyv említ. A harangok életrajza 1751-től követhető. A nagyharangot 1932-ben öntötte SLEZÁK mester Budapesten, a kicsi pedig 1846 évi és ugyancsak Pesten készült.

#### Fölhasznált adatok

*Veszprém megye műemléki topográfiaja* (kézirat); PORPÁCZY György, *A vigántpetendi plébánia története*. 1962. (kézirat); Cs. DOBROVITS Dorottya, *Építkezés a XVIII. századi Magyarországon*. 1983.; *Leveleskönyvek*: OLP1216. N6. kötet; Veszprémi Érseki Levéltár Can. Vis. jegyzőkönyvek.



**CSER István építész-mérnök,  
a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal  
külső szakértője**

# Álmok álmodói

Mintha hosszú téli álmából ébredt volna a falu, olyan volt az idej tavasz. Azt már régóta vártuk és terveztük, hogy az évekkal ezelőtt elindított, de akkor még sajnos félbehagyott településrendezési terv folytatódjék, de ez most mintha csak a kezdet lenne.

A Pagony Iroda munkatársaival közösen falufórumon vitattuk meg az év elején a község fejlesztési koncepcióját, amely alapján az érvényben lévő központi építési előírások és a Balaton-törvény figyelembevételével került kidolgozásra Pula község szerkezeti terve és szabályozási terve. Mi is ez tulajdonképpen?

Azt minden építeni szándékozó tudja, hogy egy telekre – sajnos vagy hála Istennek – nem lehet akármilyen és akármekkora házat építeni. Az is fontos, ha az új épület valamiféle egységes rendben van a mellette lévő házakkal és a jellegzetes szép pulai faluképet nem teszi tönkre, hanem a hagyományos értékeket megőrizve igyekszik harmonikusan illeszkedni a mai igényeknek megfelelően az utcaképhez.

Nos, ennek érdekében készül a településrendezési terv. Igyekszik olyan rendet kialakítani az épületek között, hogy a település hagyományos építészeti értékeit megőrizzük, és a mai korszerű igényeknek és elképzeléseknek is megfeleljenek.

Új beépítési területet, utcákat jelöl ki az ajkai út mentén, meghatározva a házhelyeket és azok méreteit. Ez a község helyi építési szabályzata, amely keretelőírás, de az építők, saját otthonaikat tervezgetők, álmodozók fogják majd saját maguk képére és hasonlatosságára azt épületbe önteni, remélve azt, hogy a helyi építési szabályozással sikerül e gyönyörű természeti szépséget és faluképet megőrizni ami mindannyiunk számára olyan kedves és fontos.

Pedig ez még csak a kezdet. Mindannyiunknak van egy álma. Tudom, hogy Tóni bácsi egyik álma már régóta az, hogy az 1848-as forradalom és szabadságharc idején épült iskola, ma falumúzeum végre megújuljon, dűledező, poros falai megszépüljenek, görbe födémgerendái még hosszú évtizedekig méltósággal hordják terheiket.

Helyére kerülhessen az a sok múltat idéző értékes régiség, amelyek az itt élők mindennapi

munkaeszközei vagy használati tárgyai voltak valaha. A nem remélt lehetőség az álom valóra váltására az, hogy talán lehetőség adódik egy központi pályázati forrást elnyerni, és annak segítségével a műemléki helyreállítást megvalósítani.

E központi SAPARD pályázat jelenthet segítséget egy másik régi álom beteljesedéséhez is. Évek óta áll üresen és kihasználatlanul a faluház padlástere. A tető elkészült, a lehetőség adott, de erőforrás hiányában áll félkészben évek óta.

Tervet megvalósítani, messzire jutni az tud, aki látja a jó irányt és meg tudja tenni azt az első lépést, amely e jó irányba visz. Talán egy ilyen első lépés, hogy elkészítettünk egy mai igényeknek és lehetőségeknek megfelelő új tervet a faluház tetőtér-beépítésére.

Igyekezünk olyan kisebb belső átalakításokkal megoldani a följáratot, hogy a szépen berendezett új konyharész ne sérüljön. A tetőtérbe vendégszobákat, önálló zuhanyzós, teakonyhás vendégapartmant terveztünk, várva az ideérkező vendégeket és ismerősöket.

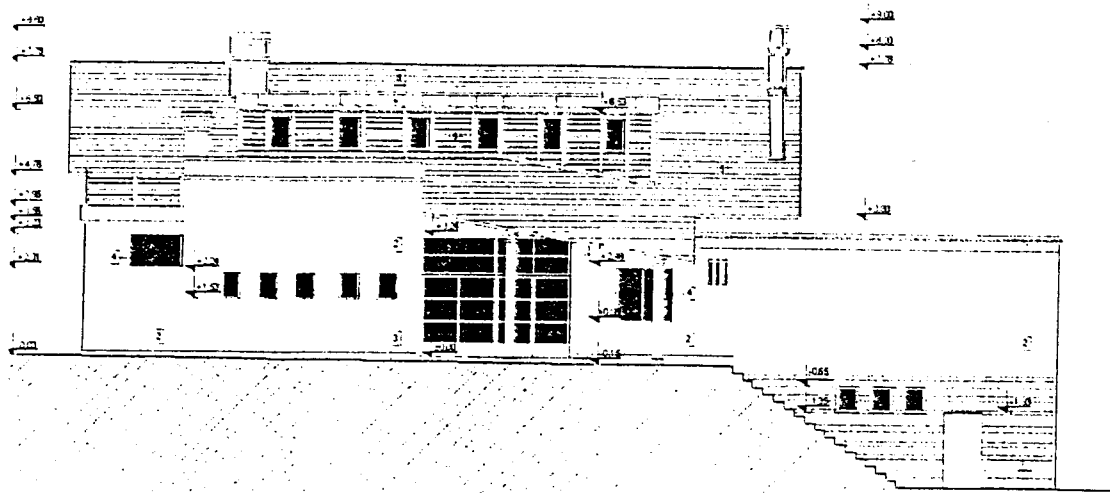
Mert vendégek, látogatók szerencsére vannak, nyáron ilyenkor a Völgy napok ideje alatt talán többen is, mint ahány vendégház szoba vagy sátorhely van. Ezen próbál segíteni a harmadik álom, a tűzoltószertár átalakítása.

A mikrobuszgarázs ilyenkor átalakul kiállítóterré, a mögötte lévő kis helyiséget pedig berendezhetnénk vendégszobává. Az udvar felől olyan új terméskő falazatú résszel bővíthetne, amely a sátorozók számára biztosítana kulturált tisztálkodási lehetőséget.

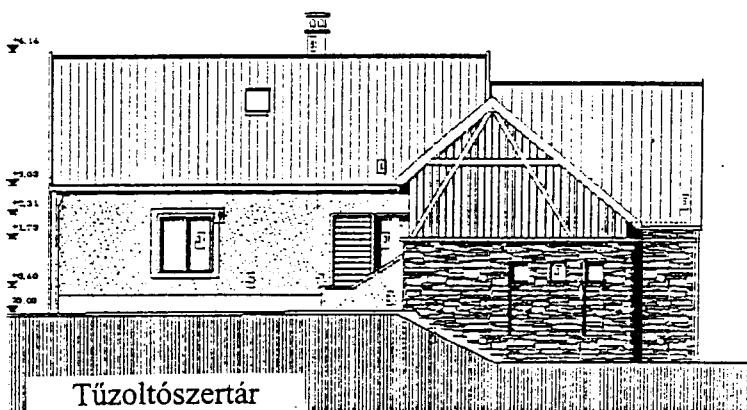
Álom? Talán. De azért a képviselőtestülettel közösen elkészítettük az engedélyezési terveit is, hogy eredményesen pályázhassunk, mert az a bizonyos első lépés a jó irányba itt is fontos.

De hogy ne csak a házak és régi épületek szépüljenek meg, hanem a falu közterei is rendben legyenek, elkészült a templom előtti utca közterület-rendezési terve. Padokkal, díszburkolattal, a régi kút körül virágokkal. Ez talán még valóban álom, de olyan jó erről is álmodni és beszélni!

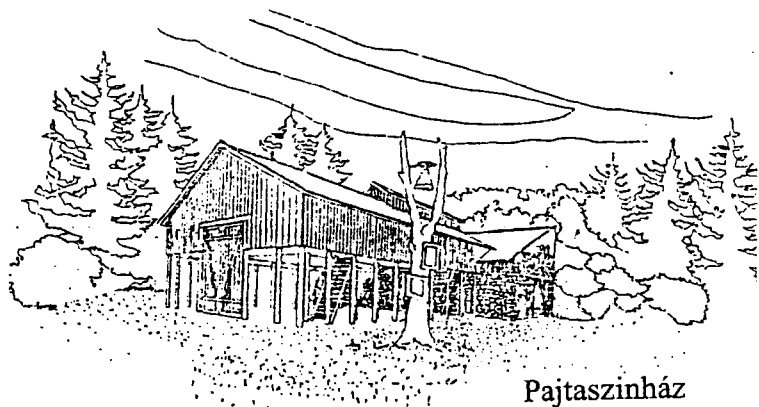
**KRIZSÁN András főépítész**



Faluház



Tűzoltószertár



Pajtaszinház

## Még idén kész lesz a szennyvízcsatorna-rendszer

*SZOMBATI József éppen akkor érkezett meg Székesfehérvárról, amikor kiküldött tudósítónk fölkereste a nagyvázsonyi polgármestert, a Bakonykarszt helyi vezetőjét.*

Sikerült mindent rendbe tenni és elsimultak az utolsó akadályok is az építkezés előtt. A július 15 utáni napokban kezdhetünk, hiszen a szükséges 920 millió megvan, és Pulán csak annyit kell várni, amíg lebonyolódik a Művészetek Völgye kulturális programsorozata.

Utána azonnal indulnak a gépek, és naponta – az időjárástól és az altalaj minőségétől függően – ötven-száz métert tervezünk előre haladni.

Ami árkot egy nap kiásunk, abba elhelyezzük a csöveket és be is temetjük, így a

munka alatt álló száz méter zavarja csak a közlekedést a Fő utcán, a templom előtt a Kis utcán és a náczyhegyi Véndiófa dűlön végig Nagyvázsony irányában.

Természetesen a Kabhegy utca sem maradhat ki. A szükséges hiánypótlást elkerülendő jártam július 13-án kétszer is Székesfehérvárott. Remélem, sokak megkönnyebbülésére.

Amikor Pulát elhagyva a Náczyhegyre kanyarodik a nagynyomású csatorna, ott nem lehet közlekedni, ezért az alsó úton vagy az erdő alatti úton, illetve a szőlőhegy másik végéről lehet majd megközelíteni a telkeket, szőlőket, pincéket.

De ez – reméljük – nem tart sokáig, hiszen a dűlőút hossza alig több egy kilométernél.

NÁDOR István

# Készül a pulai ifjúsági színházi csoport *Csongor és Tünde*-előadása

Kezemben a kisebbik (nyolc hónapos) fiammal írom e néhány sort, és ez sokat elárul abból, hogyan zajlanak a pulai ifjakkal folytatott színházi foglalkozásaim: aki éppen nincs a próbált jelenetben, az dajkál vagy a nagyobbik fiammal játszik, hogy én oda tudjak figyelni a jelenetre.

Ilyen családiásan folynak a próbák, de ezzel együtt persze komoly munkával. Kinek is dolgozunk-játszunk mi? Egyrészt a pulaiaknak, akiknek szeretnénk egy szép előadásélményt nyújtani.

Másrészt magunknak: jó ez az ifjaknak, akik részt vesznek e munkában, mert fegyelmet és figyelmet tanulnak, amelyek elengedhetetlenek egy művészi alkotás létrehozásához. És mindezt ötvözik a bennük még meglévő gyermeki teremtőkészséggel és nyitottsággal.

Az indiai faluszínházak – melyek az egyik legősibb színházi kultúrát őrzik – mindegyikének van egy öreg „guruja”. Ez a nyolcvan év körüli „guru” tudja kívülről a *Mahabharata* (az egyik ősi vallásos elbeszélésük) teljes szövegét, és mindent tud az általuk gyakorolt színházról. Ő mindig ott van a csoporttal, és segíti a résztvevő falubeliek színészi munkáját.

Igy van jelen a mi munkánkban hetven éves édesanyám, SZABÓ Ildikó, aki szintén kívülről tudja VÖRÖSMARTY Mihály szövegét, és hosszú, „szép s rútaból összeszőtt” színészi pályafutásának köszönhetően mindent tud a színházról. Ifjakkal pedig nem először

foglalkozik, hiszen épp itt Pulán csinált a nyolcvanas évek végén pulai és pesti ifjaknak színjátászó-táborokat.

Több mint egy éve kezdtünk a *Csongor és Tünde*vel foglalkozni, VERS Zsófia, VERS Kristóf, PLEIVESZ Anikó, PLEIVESZ Gyula, PLEIVESZ Krisztián, MAUER Adrienn, MAUER Zsolt, MOLNÁR Dóra és MOLNÁR József részvételével.

Az első hónapokat arra szántuk, hogy a darabbeli helyzetekről folytatott beszélgetéseinkből kiindulva a gyerekek saját szavaikkal rögtönözzék a jeleneteket.

És lassan-lassan a szerepek megtalálták a maguk „színészét”, így megszületett a szereposztás. Kis szünet után, idén áprilisban újra nekivágtunk a próbáknak, most már a szerző szövegével.

Nem titkolom, hogy meglepett, milyen nagy gond van az olvasással. Ez elsősorban nem a gyerekek hibája, „köszönhető” a nem megfelelő iskolai módszernek, és nyilván a képközpontú (tévé, videó, számítógép), passzivitásra nevelő civilizációnknak.

A foglalkozások során elértük – és ez nekem bevallottan sikerélmény –, hogy egy nehéznek mondható klasszikus szöveg föltárult előttünk, és egyre előbbé kezd válni.

Hamarosan elkészülünk (talán szeptemberre, ha marad a gyerekek kitartása), és a pulai közönségnek bemutatjuk, mire jutottunk. Fogadják majd szeretettel az ifjak előadását! Megérdemlik, mert szépek és ügyesek.

RIDEG Zsófia

## Festő szivárvánnyal

HEITLER László dedikál

Községünk egyik művész barátja, HEITLER László festőművész és művészettörténész – SZAUER Ágoston kollégája – már avval is bizonyította ragaszkodását falunkhoz, hogy annak idején első előadónk volt 1988-ban a nárczihegyi ünnepen.

Ezenkívül azonban később restaurálta, majd az időjárás viszontagságaitól is levédte a Kápolna homlokzatán látható Szent Flórián-képet.

Elkészítette továbbá a templomunk főbejáratánál található, a templomépítő püspöknek, ESZTERHÁZY Károlynak állított domborművet.

Most jelent meg HEITLER László *Festő szivárvánnyal* című kötete.

E műben honismereti és művészettörténeti szempontból vizsgálja a Balatonvidék egyik nagy festőjének, EGRY Józsefnek kötődését, emberi és festői kapcsolatát a helybéliekkel, a szomszédokkal és a halászokkal.

A közérthető stílus és a beszélgetős forma mindannyiunkat hozzásegíthet ahhoz, hogy jobban megértsük a múlt század egyik nagy magyar *szivárványfestőjének* a kötetben több mint száz illusztrációval bemutatott életművét.

A kötet szerzője az Ignác-napi ünnepség után a helyszínen dedikál.

## Krisztus-kereszt az erdőn

Havas Krisztus-kereszt az erdőn,  
Holdas, nagy, téli éjszakában:  
Régi emlék. Csörgős szánkóval  
Valamikor én arra jártam  
Holdas, nagy, téli éjszakában.

Az apám még vidám legény volt,  
Dalolt, hogyha keresztre nézett,  
Én meg az apám fia voltam,  
Ki unta a faragott képet  
S dalolt, hogyha keresztre nézett

Két nyakas, magyar kálvinista,  
Miként az Idő, úgy röptünk,  
Apa, fiú: egy Igen s egy Nem,  
Egymás mellett dalolva ültünk  
S miként az Idő, úgy röptünk.

Húsz éve elmúlt s gondolatban  
Ott röpül a szánom az éjben  
S amit akkor elmulasztottam:  
Megemelem kalapom mélyen.  
Ott röpül a szánom az éjben.  
(1909)



## Búcsúzás dr. CZAUN Ferencről

A megújulás, a biztató jövőt ígérő kikelet, a mindig várt tavasz eljöttével ismét fogyott a községünket szerető és szolgáló emberek közössége.

Május 6-án elhunyt dr. CZAUN Ferenc jogász, Pula volt tanácsbírója és Veszprém város nyugdíjas jegyzője.

CZAUN Ferenc itt nálunk kezdte közigazgatási pályafutását, s később a megye több községének, városának volt felelős tanácsi, majd önkormányzati vezetője.

Vöröstón született 1936. november 12-én. A veszprémi közgazdasági technikumban érettségizett 1954-ben, s az év október 1-től nyolc éven át volt a pulai tanács vb-titkára. Politikailag és gazdaságilag is mozgalmas, nehéz éveket töltött el falunkban.

Ez időben volt először miniszterelnök NAGY Imre, 1956-ban zajlott le a magyar nép emlékezetes és embert próbáló forradalma és szabadságharca, 1958-ban kezdődött a bekötőút építése, s 1959 tavaszán történt meg a téveszesítés a mezőgazdaságban.

CZAUN Ferenc életkorát meghazudtoló bölcsességgel irányította a falu vezető testületét, a községi tanácsot, s biztosította higgadtságával az itt élők számára a lehetőségek szerinti nyugodt életet.

Időközben munkája mellett elvégezte a jogi egyetemet is. A megyei és járási vezetők más községekbe, városokba irányították. Az 1962–1965-ös években Nemesvámoson, 1965-ben Csupakon, 1965–1967-ben Alsóörsön volt vb-titkár.

Aján 1970–1976 között ő volt a városi tanács vb-titkára, majd 1977–1983 között a járási földhivatal vezetője. Veszprémben 1983–1990-ben volt a városnál vb-titkár, s 1990-től 1998-as nyugdíjbavonulásáig a megyei jogú város jegyzője.

Dr. CZAUN Ferencet szülőfaluja, Vöröstó temetőjében, a lelkiüdvéért bemutatott szentmise után, 2004. május 13-án nagyszámú barátja és tisztelője jelenlétében helyezték örök nyugalomra. Legelső munkahelye is képviseltette magát a temetésen. Sírjára tiszteletünk jeleként koszorút helyeztünk.

REMÉNYI Antal

## Tarrágás a Náczihegyen

*Minden szomszéd maga látta kárát annak a hihetetlen, eddig soha nem tapasztalt invázióknak, amelyet a gyapjas pille hernyója okozott az idei nyárelőn Pulán és a környékbeli falvak kertjeiben, erdőiben. STEIERLEIN Róbert, a pulai kerület erdésze nem először látta nyáron lomb nélkül akörnyékbeli fák tömegeit.*

Két éve, 2002 nyarán jelentkezett először a Kab-hegytől délre eső erdőben a pusztítás. Akkoriban még semmit nem tettünk ellene, mert gyöngye volt a támadás, és úgy tanultuk, hogy hét évenként van csak nagyobb gradációja, tömeges szaporodása ennek a kártevőnek.

*Ezek szerint tavaly már kaptak rá pénzt, hogy védekezzenek az erdőben, hiszen SZANYI Tibor, a Földművelésügyi Minisztérium államtitkára a nyáron itt járt a faluban.*

Még tavaly sem jutott pénz a permetezésre, bár jelentettük a szaporulatot és az elterjedtség rohamos növekedését, de nem gondolták, hogy ekkora veszélyt jelenthet, és ekkora kárt okozhat a sok millió bából kikelt hernyó, amely könnyedén átvészeli a telet.

*Szóval nem csak a hernyók okozták az országos méretű kárt?*

A szőrös, piros-kék pöttyös hernyók rendkívül rosszul hasznosítják a táplálékot, ezért falánkságukban a fák és bokrok összes levelét lerágják, és a kertekben a diófákat, sőt a tülvelűeket is, de ennél kellemetlenebb, hogy szőrzetük érintése súlyos viszketegséget, duzzadást és allergiát okoz, ami újabb jelentős kiadást jelent az egészségügynek, a biztosításnak, a lakosságnak. Nem is beszélve persze a permetszer áráról.

*Utóbb hiába hajt ki újra a növény nyáron, de az évi növedék, a fa tömegének növekedése elvész, azaz nem lesz testesebb a törzs, tehát a kár köbméterekben és tonnákban mérhető. Mennyi lehet ez százezer hektáron?*

Idén már permeteztettünk az erdőben, előbb a Balaton-fölvidéken, csak az a gond, hogy egy permetezőhelikopter fölszállása 250.000 forintba kerül, és emiatt csak végszükség esetén rendelik el a védekezést.

Idén csak június 12-én este járt erdeink fölött a permetezőhelikopter, de addigra csak a tarágakat, nem a fák leveleit érhetette permet. Jelentésünkben azt fogalmaztuk meg, hogy az én kerületemben Pulától Nagyvázsony, Öcs és a Kab-hegy felé is nem tarvágás, hanem *tarrágás* volt, azaz minden levelet lerágtak.

Egy lepke a bából kikelve két-háromszáz petét is lerak egy csomóban. Ha ezeket nem pusztítjuk el a kertekben – az erdőben ez lehetetlen – akkor tavasszal kikelve újra károsítanak. A védekezést tavaszra komolyan kell venni minden szinten.

Az áprilisi kelés idején többször is permetezve megmenthető az erdő és a kertek java, de csak akkor, ha mindenki rendszeresen védekezik, úgy mint a parlagfű ellen. Egyéni akciók már akkor sem vezetnek eredményre, ha csak egyetlen tulajdonos nem óvja erdejét és kertjét.

*Melyek a legveszélyeztetettebb fajták?*

A cser- és tölgyerdőket kimondottan kedveli a hernyó, a kertekben az almafa, a szilvafa, a cseresznyefa, a mogyoróbokrok, de a birsalmafa, a diófa és a tülvelűek is megkopaszodtak, mire bebábozódott a sok millió hernyó.

*Lesz-e pénze jövőre a Veszprémi Erdőgazdaságnak a megelőzésre, az időbeni permetezésre?*

Az éves költségvetéstől függ, de bizhatunk-e abban, hogy támogatást kap a vidék, ha egyetlen erdész sem tudja kigazdálkodni az eladott fából és a vadásztatásból a sáskajáráshoz hasonló kárt?

NÁDOR István





## Gyapjas kártevő

Az idén április 22-én kezdődött a gyapjas lepke lárváinak kelése. A teljes Balaton-fölvidék erdeiben hatalmas tömegű hernyó jelent meg, emellett Sümeg, Devecser, Ajka környékén is mutatkoztak. A hernyók először a rügyeket odvasítják, később a leveleket lyuggatják, karéjazzák. A gyümölcsösöket, a dísznövényeket, a gabonát is támadják.

A félcentisről hatcentisre megnövő hernyó kék-vörös pettyes, feje fekete, teste szőrös. Fölkapaszkodik a fa tetejére, majd a váladékából képződő selyemszálon lógva várja a kellően erős fuvallatot, és újabb növényre száll.

A kártétel nagyja júniusra esik. Július elején bebábozódik, és tíz nap múlva a bábból előbújik a gyapjas, fején dús szőrzetű lepke.

Ez már nem kártékony, ám lerakja petecsomóit, amelyekből a következő év tavaszán kikelnek a lárvák.

Ellenük piretroidokkal, foszforsav-észterekkel, klórozott szénhidrogénekkal, kitinszintézis-gátlókkal, bacilusthuringinesis-készítményekkel próbál védekezni a szakma.

A gyümölcsstermesztők Sumi-alfa, Unifosz, Thionex, Dimilin elnevezésű szereket használnak.

## A veréb is madár?

A falun élők legismertebb madarai a fecske és a veréb. Igaz, ezeken kívül többet is ismernek s különféle okok miatt szeretik vagy éppenséggel haragudnak rájuk. A fecskét meg a verebet is egészen kicsi korban megismerte a falusi gyerek, lány és fiú egyaránt.

Aztán élete során, s annak végéig e két repülő szárnyas kisállat kísérte és állt valamiképpen mindig nagyon közel minden parasztemberhez.

A fecskét szeretik, tisztelik és védik. Tavaszi érkezését minden évben nagyon várják. Nem csupán amiatt, hogy igen takaros, s szó szerint példás építőmunkával és szorgalommal készíti fészket.

Megbecsültségének fő oka – még a régi, hagyományos paraszti gazdálkodás idejétől kezdve – az életformával erősen összefüggő hasznossága. A korábbi földművesvilágbéli állattartással bizony együtt járt a sok-sok légy.

Elképzelhetetlen mennyiségű „bogár” tenyésztett faluhelyen, s keserítette a rendet és tisztaságot szerető ember mindennapjait. A fecskék pedig fáradhatatlanul kapják el röptükben a szemtelen legyek megszámlálhatatlan sokaságát egy-egy évben. Főként, amikor folytonosan éhes fiókáikat kell etetniük.

Az eresz belső hajlatára ragasztott fészkek alatti piszok miatt a háziasszonyok neheztelnek. A fecskék ugyanis már kezdő kicsi koruktól a fecskeház szűk bejárati nyílásán át végzik kívülre a „dolgukat”. Ennek eltakarítása korántsem jelentett számbavehető munkát.

Az egész éven át itt élő és itt is telelő veréb hasznosságáról viszont szó sem eshetik, alamizsnából él. Szemtelenségének talán legnagyobbika az, hogy igen gyakran birtokba veszi az előző vagy még korábbi évben készült fecskefészket, mielőtt az építők hazaérkeztek.

A kényelmes, védett és tisztántartott fecskeházban azonban nem folytatják az előző lakók rendszerető életmódját. A fészkekbe rondítanak! Meg is született a mondás: A veréb a saját fészkebe piszkít.

S ennek több változata van. „Csúnya madár az, amelyik a saját fészkebe piszkít. Rossz madár az, amelyik a maga fészket bepiszkolja. Nem tiszta madár az, ki fészket rútitja.” (Az idézetek O. NAGY Gábor *Magyar szólások és közmondások* című könyvéből valók.)

Bizony, csak az ornitológusok, a madártan tudósai ismerhetik, hogy milyen módszerrel nevelik a fecskeszülők kicsinyeiket a rendre és a tisztaságra.



## Az Európai Parlament tagjainak választása Pulán (2004. június 13.)

A pulai 19.162.0012 azonosítószámú szavazókör hivatalos összesített adatai:

Sorszám	A listát állító párt neve	Érvényes szavazat	%
1	Szociáldemokrata Párt	0	0,00
2	Magyar Demokrata Fórum	9	10,59
3	Magyar Nemzeti Szövetség	0	0,00
4	Szabad Demokraták Szövetsége	3	3,53
5	Magyar Szocialista Párt	18	21,18
6	Fidesz Magyar Polgári Szövetség	55	64,71
7	Magyar Igazság és Élet Pártja	0	0,00
8	Munkáspárt	0	0,00



Végetért az Európai Parlament tagjainak választása. Gettinger István a választási bizottság helyi elnöke, dr. Reichert István jegyző jelenlétében felnyitja az urnát. Megkezdődik a szavazatok számlálása.

# Hírek, hirdetések

## Eladó ház

Eladó a Kis utcában dr. LÁSZLÓ Erzsébet pulai lakóháza.

Villany és víz van az épületben, és a korszerűsítés is megkezdődött.

A házra ezenkívül jóváhagyott és emellett érvényes átépítési terv áll rendelkezésre, amely KRIZSÁN Andrásnak, a falu főépítészének munkája.

## Új gazdabolt nyílt Nagyvázsonyban

Új gazdabolt nyílt Nagyvázsonyban. Benne megtalálhatók például kerti szerszámok, vetőmagok, virágpalánták, permetezőszerek, festőkellékek és háztartási eszközök.

Más további sok-sok fontos árucikk és eszköz mellett jó minőségű borok, elsősorban Merlot, Chardonney és Olaszrizling fajtájúak is kaphatók.

## SZABÓ Ildikó színművésznő kiállítása

A Művészetek Völgye programjainak keretében a vigántpetendi Alkotóházban a „pulai” Szabó Ildikó színművésznő bohóc-akvarelljei tekinthetők meg.

## KRIZSÁN András építész kiállítása

KRIZSÁN Andrásnak, a falu főépítészének kiállítása a pulai Tűzoltószertárban tekinthető meg. Munkájáról, tevékenységéről írja:

*„Építész lettem, aki viszonyát a világhoz, személyiségét, hasznosságát, emberségét és magyarságát modern, organikus, helyhez kötődő, környezetbe illő építészeti alkotásokkal fejezi ki.*

*Itt vannak eddig fölépült munkáim, amelyekben benne van indítatásom, szülőföld iránti szeretetem és tiszteletem, s munkáimon keresztül igyekszem olyan lenni, hogy a szülőföld is számon tartson engem.”*

## Még mindig a gyapjas lepkéről

Újsághír: A zánkai önkormányzat már májusban fölhívta a helység lakóinak figyelmét arra, hogy:

*„ha a tulajdonos a kártevő elleni védekezést elmulasztja, az erdészeti szolgálat, illetve a megyei növény- és talajvédelmi szolgálat rendeli el a kötelező védekezést.”*

Tessék mondani, mit rendelhet el, kit kötelezhet a tulajdonos?

## Eszterházy Károly Közalapítvány

Az elmúlt évekhez hasonlóan jövőre is lehetőség van a jövedelemadó egy százalékának fölhasználásáról intézkedni.

A kapott támogatásból a templom külső falainak nedvesedés elleni szigetelését kívánjuk megoldani.

Mivel az alapítvány célkitűzéseinek megfelelően folyamatos teendőink vannak, kérjük, a jövőben is támogassa szervezetünket emez egy százalékkal.

Az elmúlt évi támogatásokat ezúton is köszönjük.

Az alapítvány neve:

**Eszterházy Károly Közalapítvány.**

Az alapítvány adószáma:

**19266844-1-19.**

## Pulai lakodalmas

Ötven évvel ezelőtt, 1954-ben alakult a Pulai Népi Együttes. Az együttes, mint annak idején a megye egyetlen német nemzetiségi egyesülete, az azt követő néhány évben nagy sikerrel lépett föl a környékbeli településeken.

E jubileumra emlékeztek idén a pulai faluházban. Nagyszerű volna, ha a kilencvenes években összeállt ifjú csapat, amely a náctihegyi ünnepeken mindig nagy sikerrel lépett föl, folyamatosan megtalálná utánpótlását, és ezáltal e szép hagyomány nem szakadna meg.

*"Minden jó rendtartásnak feje és fundamentuma az isteni félelem és tisztesség."  
(A szőlőhegy eredeti törvénykönyvéből.)*

## **MEGHÍVÓ**

Pula község Képviselőtestülete,  
Német Nemzetiségi Önkormányzata  
és a Náczihegyi Birtokosok Baráti Köre

tisztelettel meghívja Önt és családját

**a 2004 július 31-én, szombaton**

17. alkalommal megrendezendő

**Náczihegyi Ignác-napi ünnepségre.**

Az ünnepség programja:

10 órakor a templomban **szentmise** és könyörgés a bő termésért.  
Az ünnepi misét **Pintér Tamás Piusz SMC.**  
a nemesvámosi plébánia káplánja celebrálja.

17 órakor A szőlőhegy bejáratánál a Szent Ignác szobornál:  
Himnusz  
Az ünnepet megnyitja: **Kertész Lajos** polgármester  
Ünnepi beszédet mond: **Faludi Sándor** a Fidesz Magyar Polgári  
Szövetség Gazdatagozatának vezetője

A műsorban fellépnek: **-Molnár Gabriella** népdalénekes,  
**-Barabás Boglárka** és  
**Barabás Csilla** ének és versmondó,  
-az **Ajka-Padragkút Táncsoport** kíségyüttese  
művészeti vezető: **Szabó Csaba,**  
-a **Nagyvázsonyi Ifjúsági Zenekar**  
vezényel: **Bónác János** karnagy

Ezt követően a pincéknél zártkörű családi mulatozás hajnalig (ki-ki saját szervezésében) a telihold fényénél, a szabadtéri tüzek melegénél.